

Babylon magna ruens.

IN NOME JESU!

DISPUTATIO THEOLOGICO,
ELENCTICA I.

D E

SACRA SCRIPTURA,
DEI O. M. Auxilio,

NEC NON

Venerandæ Theol. fac. Suffragio

In Regia Academiâ Aboënsi, pro ijs qui Regio
gaudent Stipendio,

Proponenda & Examinanda;

P R A E S I D E

ENEVALDO SVENONIO Q. G. AL. SS.

Theol. Doct. & Prof. P. nec non h.t.

Reg. Stip. Inspectore

R E S P O N D E N T E

NICOLAO S. LIUNGBERGIO, Smol: S. R.
M. Alum.

in Audit. Superiori, Ad diem 18. Feb. A. G.
1665. horis ab 8. Mat.

A B O Æ,

Excusā. à PETRO HANSONIO. Acad. Typ.

VIRIS

Reverendis, Clarissimis, Venerabilibus & Humanissimis,
DN. M. HEINRICO CARSTENIO, Eccle-
siæ Borgoensis Pastori meritissimo.

DN. M. NICOLAO LINDORMI, Ecclesiæ
Pytthensis Pastori vigilantissimo.

DN. M. MATTHIÆ ROTHOVIO, Scholæ
Cath. Aboën. Rectori fidelissimo,

DN. JACOBO GUZÆO, Ecclesiæ quæ est in
Lappræst Pastori dignissimo.

DN. MICHAELI ZACHARIAE, civitatis Hel-
singforsensis consuli æquissimo.

DN. ERICO SVENONIO curiæ Helsing-
forsensis Senatori & Secretario expeditissimo.

Dominis Promotoribus, Fautoribus & Benefa-
ctoribus, ut certissimis; ita summa veneratione & ob-
servatia cultu prosequendis, Hoc Exercitium Theol.
Elencticum officiosissime offerre voluit.

RESPONDENS.

εν ερώματι ιησού Θεανθρώπε τού μόνου
ευρήγος γηών

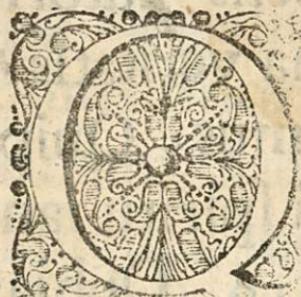
CONTROVERSIARUM THEOLOGICARUM

Articulus Primus

DE

VERBO DEI ET SACRA SCRIPTURA.

Ratio instituti:

uemadmodum in *Theologiae Synopsi*, hic non ita pridem Aboæ impressâ & XXX. *Disputationibus publicis* examinatâ *hactenus*, per Dei gratiam Lutheranæ nostræ *orthodoxias* *theorum* academicæ juventuti proposueram, ceu promiscuè omnibus necessariam; ita porrò volente Deo, in emolumentum potissimum eorum qui huic studio nomina dederunt ex professo, Adversariorum *eretodoxias* *arriderorū* cum evidenti errorum elencho, prius pertractatis adjungere, è re commoditatis publicæ, adeoq; demandato mihi muneri professorio consentaneum esse arbitratus sum.

CLASSIS I.

Comprehendens Argumenta Pontificiorum,
Quibus adoriri solent, hodieq; non minus
ac olim oppugnare

A

I. S. Script.

I. S. SCRIPTURÆ AUTHORITATEM;
Qualia sunt si colligantur in Formam:

A. Generale, à putatitiâ Ecclesiæ Rom: Eminentia petitum:

Quæcunq; Ecclesia est *a.*
Scripturis antiquior & prior
b. Maximam habens autorita-
tem *c.* Columna veritatis *d.*
Cui credere debemus *e.* Quip-
pè quæ dicitur á spiritu san-
cto *f.* Docet nos *g.* Dubias
scripturas examinat *h.* Ap-
probando & reprobando ca-
nonem constituit *i.* judicat *j.*
Scripturas interpretatur *k.* In-
fallibilis est & medium pri-
mum credendi *l.* Minister

Dei. Refellit hæreticos. Pa-
scit nos o. Lingua & Testis
Dei existit; ab ejusmodi Ec-
clesiâ dependet primò auto-
ritas canonica scripturarū: at-
qui Ecclesia Romana est scri-
pturis prior & antiquior, ma-
ximam habens autoritatem,
columna veritatis &c. Ergò
ab Ecclesiâ Romanâ depen-
det primò canonica scriptura-
rum autoritas. Majorem extra o. dubieta-
tem esse somniant. Minorem p. unicè ex eo com-
mendant, quod Ecclesia Rom. sit *Apostolica*.

Resp. 1. In communi: a. In toto hoc Syllogismo
esse *Fallaciam*. 1. *Consequentius*: propositio major enim
undiquaq; non cohæret, ut in speciali anatomia sta-
tim docebitur. 2. *Causæ*; falso enim causantur Papi-
stæ autoritatem scripturæ primariò dependere ab
Ecclesiâ, ut infra patebit. 3. *Æquivocationis*; unde

quatuor termini fiunt: jn Maj. p. enim vox Ecclesiæ pro toto cœtu credentium ac veram Dei doctrinam profitentium usurpatur: At in Min. p. eadem vox vel pro solo Papâ Romano, cui soli infallibilem hanc autoritatem Jesuitæ ἀντιγράφως tribuunt; 2. Thes. 2: 4. vel pro Papa cum suo concilio, accipitur. 4. Plurium interrogationum ηγετὴ τῆς ἐπεροζηρῆ τεως: Confunditur enim Ecclesiæ veræ officium cum suo objecto: tenetur enim Ecclesia testari de canone, interpretari, docere, refellere hæreticos &c. quod officium cum ipsâ Scripturæ ῥῆ ἀνθετίᾳ, quæ solum ab Ecclesiâ tanquam teste proponitur, nequam oportet confundi, quæque primo & per se non dependet ab adjuncto officio, quin potius hoc ab eadem. 8. per instantiam: Supposito quod in Ecclesiâ & sub tyrannide Antichristi Romani inveniatur etiam vera Dei Ecclesia; non tamen ea sola dicitur à Spiritu S. non sola est infallibilis &c. 9. Per Restorsionem: quæcunq; Ecclesia dicitur à spiritu S. columna est veritatis, infallibilis &c. ea tota dependet à Verbo Dei, non hoc ab illâ: ideo enim est columna veritatis & dicitur à Sp. S. quia ductum verbi divini sequitur: sc κατάρι non ἀπλῶς. 10. Negan-
do Minorem prop. quam esse unâ cum sua pro-
batione mendacem, ē singulorum jam Membrorum
ἀναλύσει demonstrabitur.

Resp. ii. In specie; Ad a. Membrum:
Quicquid est prius & an-
tiquius

tiquius altero, illud majorem habet autoritatem, adeò ut hujus authoritas ab illo dependeat. At Ecclesia est prior & antiquior scripturâ. E. Ecclesia maj. habet autoritatem, adeò ut scripturæ authoritas ab illâ dependeat.

Hoc Argumento utuntur plûrimi Catholicorû; Eckius in Enchirido de Eccl. & ejus autorit. pag. 20. Hosius in conf. cath. Fid. c. 15. Pag. 23. Andrad. in def. concil. Trid. & alij: Majorem propos. Eckius prætergreditur, & Minorem sic probare studet: *Quando enim Apostoli ait, incœperunt prædicare, nulla erat scriptura Evangelij, nulla Epistola Pauli, & tamen erat Ecclesia, Christi Sanguine dedicata.* Sic Apostoli sine scriptura N. Testamenti elegerunt Matthiam, ordinaverunt 7. diaconos: Petrus exspirare fecit Ananiam & Sapphiram. Cum Apostoli tam diligentes fuerunt in verbo Dei seminando, & tamen paucissima reperiuntur ab eis scripta, consectorium est multò plura eos docuisse quam scripsisse, qua parem cum scriptis habent autoritatem.

Resp. a Ad Maj. i. per *infantiam*: Atqui Moses, Prophetæ, Joh. Bapt. priores fuerunt Christo quā homine, Matth. 3: ii. Joh. 1: 27. c. 5: v. vlt. Heb: 1: 1. Vetus Testamentum prius Novo; Patriarchæ Mose; Pecudum sacrificia Christo; Vinum vetus doctrinæ judaicæ, Evangelij vino novo: Ergò illorum autoritas major fuit quam horum. Conclusio est absurda, ex Matth. 3: ii. Joh. 3: 29. 31. Ergo vel Major vel Minor; non Minor, E. Major, quæ talis erat: *Quicquid est altero prius et antiquius, illud majorem habet autoritatem.* 2. Ostendendo ἀσύλλογοισιν: Major enim cum sit particularis(aliquid namq; quod prius altero est, majorem quoq; eō habet autoritatem, non omne) concludere nihil in primâ figurâ logi-
câ potest. β.. Minorem negando si scripturam *Materialiter* consideres pro verbo Dei, id enim *partim* Ecclesiâ prius est; causa namq; naturâ prior est effectu, ut semen, quale verbum i. pet. 1: 23. prius est frumento; canon prior est regulato ædificio, Gál. 6: 16. At verbum Dei est canon Psal. 19: 5. Fundamentum fundato: verbum a. est fundamen-
tum Eph. 2: 20. Ecclesia fundatum Matth. 16: 18: Lux prior est ambulantibus in luce, at verbum Dei est Lux Psal. 19: 10. *Partim* cum Ecclesiâ simul est quoad res r̄ relativè consideratas: Nam vera Eccle-
sia est Multitudo Credentium, r̄ credere verò est ex verbi auditu, Rom: 10: 17. Ubi Ergò est fides in aliquo, ibi verbum Dei. Dein Revelatio Dei in verbo, semper aliquid involvit cui reveletur; sunt enim relata, quæ simul sunt naturâ γ. διαδεικνάσ concedendo per Ecclesiam intelligi Papam cū caput ejus

ejus, adeoq; etiam ex hypothesi Petrum fuisse Papam Romanum: Non tamen is antiquior erat ipso verbo, sed hoc eo prius: *Tu es Petrus*; unde omnem Petro & Papis Jesuitæ dignitatem adscribunt. Prius esse sic probo, imò autoritate superius hoc modo: ex quo aliquid demonstro, id prius est re demonstrandâ: at ex verbo Dei, Papa vel Ecclesia Romana demonstratur E. verbum Dei est prius. Porrò: quicquid est prius & antiquius, majorem habet autoritatem eð quo prius est: hæc propositio est pontificorum; at verbum Dei prius est Ecclesiâ, ut paulô ante probavi E. verbum Dei majorem habet autoritatem quam Ecclesia. Proprio igitur gladio se jugulant Adversarij. ḏ. per εἰπληξίν: Ecclesia N. Test. sola prior esse dicitur scripturis, & à V. T. divellitur ideo, quia N. Test. Catholicis maximè adversatur, cui præferre Ecclesiam unicè laborant ut elabantur liberius: sed quomodo condemnationem effugiant ἀυτονετάραγηται & retia sibi à seipsis extensa eludant, non video. ε. Tandem ad probationem Minoris à Jo: Eckio B. Lutheri συγχώρει ε-
 jusq; adversario acerrimo descriptam dico i. istum μισογράφων antesignanum considerare scripturam tantum Formaliter, quomodo nemo nostrum negat quin Apostoli Ecclesias plantaverint primū vivā voce, deinde eandem Dei vocē per linguas eorum loquētis in scripturas retulerint, ut patet ex Luc. i. i. 2. 3 Ubi meminit & traditionis (per vivam vocem) & scripturam. Conf. Euseb. L. 3. Hist. c. 24. Hieron. in Catal. Script. Eccl. Chrys. Hom. i. in Matth. 2. Fallit Papista dum statuit Ecclesiam & suos consortes
 ejusdem

ejusdem esse infallibilitatis cum Apostolis: qui enim immediato Sp. Sancti instinctu agitur, majorem meretur autoritatem quam is qui mediato; ratio est, quia prima illa Sp. Sancti assistentia impedit omnem lapsum in errores, unde major gignitur autoritas: mediata vero Sp. Sancti assistentia non impedit omnem planè errorem, non defectu ipsius Sp. Sancti; sed abusu medijs, quod est Dei verbum, quo vel adulterato vel sublato, præceps est in omnis generis casus, lapsus & errores. Atq; scriptores Canonici immediato Sp. S. instinctu acti sunt 2. Sam. 23: 2. Luc. 1: 70. 2. Pet. 1: 21. E. Canonici scriptores majore autoritate sunt quam Ecclesia, quæ mediato S. flaminis instinctu ducitur nempè verbo. Adhæc, quodcunq; in suis definitionibus alicujus autoritate tanquam fidei fundamento, ob divinam revelationem nititur, illud est minoris autoritatis eo cui sic innititur. At Ecclesia S. scripturæ ceu fidei fundamento, ob divinam revelationem nititur E. Ecclesia minoris est autoritatis quam S. scriptura. Quod erat demonstrandum. 3. Proinde de ijs quæ Apostoli docuerunt & non scripserunt, non tenemur esse solliciti, Isa. 8: 20, *Ad legem & Testimonium*: tum quod hæc nobis sufficiant quæ scripta sunt, tum quod non docuerint scriptis contraria, quemadmodum faciunt Pontificij. 4. deniq; posito quod Ecclesia Romana esset *Apostolica*, non tamen simplicitè, ut modo ostensum, foret scripturâ N. T. antiquior & prior. nec majorem haberet autoritatem, quia Apostolica Ecclesia dependet à verbo Apostolico, non vice versa; imò Apostolica vocatur quia ædificata est

est super Fund. Apost. Eph. 2: 20. Ex revelatione doctrinam illam adeptorum c. 3: 5. & à DEO datorum c. 4: 11. At dependentia est conditio relativa inferioris ad superiorum. Verum Ecclesiam Romanam, sive intelligas imaginarium ejus Caput Papam, sive unâ concilium ejus, esse Apostolicam, nego: quia 1. Ab Apostolis non est fundata. 2. Neq; ab ijsdem propagata. 3. Nec eorumdem fidem est imitata: abunde enim à nostris Theologis probatum est, Ecclesiæ Rom. Errores nullo modo ab Apostolis ortos esse; sed à verbo ἀγάπη, traditionibus hominum, quibus frustrè colitur Christus Math. 15: 15. demonstratumq; Pontif Ecclesiam non esse Apostolicam, sed Apostaticam & idololatricam. Quocirca non est difficile subodorari quæ causa sit, quod tantoperè autoritatem Ecclesiæ commendent Papicola, & Majestatem S. Scripturæ diminuant, ut sc. *Stabilianus Papatum*, quippe super Traditionibus humanis fundatum. Ceterum haud inficior in Ecclesiâ Romanâ reperiri etiam posse fideles ad veram & apostolicam Ecclesiam pertinentes (nisi favere *Luciferinus* malim, alijsq; impugnantibus Ecclesiam verè Catholicam) nego tamen etiam eo Characteri signatam Ecclesiam Romanam esse *solanam* Apostolicam: verum ut innuebam, de hac nulla est controversia, sed de Ecclesiâ pontificiâ quâ tali.

Ad β. Membrum: Quæcunq; Ecclesia maximam habet autoritatem, ab eâ primò dependet autoritas canonica scripturarum. At

Ecclesia Romana maximam habet autoritatem E.

Si loquar de prop. Maj. hujus Argumenti, tum appellatur Achilles pro Catholicis ab Eckio in Enchirid. L. c. p. 21: ubi multis exemplis declarare conatur *Scripturam non esse authenticam sine auctoritate Ecclesie*; quibus ultimo respondebo. Sic Stapleton. L. 9. prin. doct. contendit *nullam esse certiorem auctoritatem, quam Ecclesie, ad conciliandam auctoritatem scripturae*. Minorem p. postulant sibi dari omnes Romano-Catholici.

Resp. 1. *Esse Elenchum in hoc argumento plurium interrog.* Quæri enim primò potest: An auctoritas scripturæ dependeat ab Ecclesiâ, quod Adversarii suscipiunt tanquam concessum, cum tamen id meritò à nobis improbetur. Deinde; An auctoritas scripturæ dependeat ab Ecclesiæ eminentiâ? Illi Aff. Nos Neg. Tertiò: An Ecclesia Romana polleat summâ auctoritate? Illi Aff. Nos Neg.

2. Ob petitionem principii in utraq; propositione, nego α. Connexionem Majoris, instando: At Prophetarum & Apostolorum auctoritas erat maxima & certissima E. Ab eis verbi auctoritas primò pendit. Conclusio est falsa; constat enim Apostolos ad scripturas V. Test. semper provocâsse, suaq; omnia, totamq; suam auctoritatem censi vo- liuisse ē scripturis. E. vel Major vel Minor, non hæc E. illa. β. Minorem: quia Papa, quem nomine Ecclesiæ sœpius intelligit pars adversa, neq; est maximæ & summae auctoritatis, cum sit α. Fallibilis, cui soli ut infallibilitè definienti non est fidendum,

dum, **B.** Est sub alio nempè Concilio, ut fatentur ipsi pontificii passim. Omnia autem certissima ac summa autoritas à quâ verbum Dei dependet, est ipsa infallibilis Dei *veritas ac Gevaevia*.

3. Nunc ad probationes Eckij accedam quæ d.l. p. 19. secq. s̄æpius occurunt. **i.** Ait: *Christus non scripsit aliquem librum, nec præcepit discipulis vel Apostolis ad scribendum; et de Ecclesiâ multa præcepit, unde missus Apostolos ad plantandam Ecclesiam, non dixit, Euntes scribite, sed euntes in Mundum universum Prædicate Evangelium omni Creatura.* Resp. **a.** Christus noluit testari de seipso sciens proprium testimonium non tam facile iri acceptum, propterea elegit sibi testes Apostolos, Act. 1: 8. Scripturas tamen canonizavit: tum provocando ad eas Luc. 24. 27. tum commendando eas alijs Joh. 5.39. Scrutamini &c. **B.** Præcepit Christus apostolis ad scribendum omnino, tum per Sp. Sanctum, 2. Pet 1: 2. ubi dicuntur Φερόμενοι ἀπὸ τῆς στένης μαρτυρῶν ἡγίς, cuius spiritus vocatur, Rom. 8: 9. tum ἀπέστως in propriâ personâ, Apol. 1: 1.2.3.4. H. γ. quod verò non dixit *Euntes scribite, sed euntes Prædicate Marc. 16. 15.* Resp. primò, à Testimonij argumentamur affirmativè non negativè. Deinde; periculum erat in morâ, quia Ecclesia erat plantanda; si enim solum scripissent, miracula quibus confirmaretur vivæ vocis doctrina, non ita percrebuisserent; præterea maxima pars convertendorum idiotæ erant scripturas legere ignorantes; demum quæ prædicabantur non tam meruerunt scribi propter coætaneos, quam Apostolorum posteros. Verbo: unius positio non est

alterius exclusio. 2. Pergit Eckius: Ideo Lex fuit scripta in tabulis Lapideis, Evangelium in cordibus. Quoniam Epistola estis Christi, administrata a nobis, & scripta non atramento, sed spiritu Dei vivi non in tabulis Lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus 2. Cor. 3. Concordat jeremias c. 31. &c. R. a. Oppositio scriptionis in tab. lapideis & tabulis cordium non extenuat scripturam S. sed commendat, inde enim omnis consolatio cordium erat haurienda &. Quinimodo utrobiq; sit allusio ad scripturam S. propriè dictam per scriptionem impropriè dictam y. Opponitur Lex & Evangelium non adeò resp. Materie, sed potius inscriptionis modi: non minus enim ex corde diligendus est Deus, quod est legis opus, quam corde credatur ad justitiam, quod est opus Evangelij. Loquitur ergo Apostolus cum Prophetā de Evangelij fecunditate & savissimo fructu &. Opponitur Epistola scripta solo atramento, quæ incendio hauriri & alia occasione perire potest, Epistolæ incorruptibili exarata spiritu Dei vivi: hæc a. accipitur vel propriè proscripturâ sacrâ quæ verbum Dei est manens in æternum Isa. 40. 1. Pet. 3. vel tropicè ut citatò loco; quæ quia non bene distinguat Jesuita, male docet. 3. Eckius ait: scriptura non est authentica sine autoritate Ecclesie: scriptores enim Canonicí sunt membra Ecclesie. Unde heretico volenti contendere contra Ecclesie constituta & consuetudines, obijciatur quibus armis vellet contendere contra Ecclesiam? dicturus est canonicis scripturis quat. Evangeliorum ac Paulinis Epistolis: huic mox obijciatur, unde sciat has scripturas esse canonicas, nisi ex Ecclesia, quare enim credit Evangelium Marci, qui Christum

non vidit, esse canonicum, & non Evangelium Nicodemus,
qui vidit & audivit Christum Job. 3. &c. Rg. 1. Antea
dictum est apostolicam dignitatem scriptorum Ca-
nonicorum dependere a Deo & ejus verbo sive id so-
lum servetur in corde, sive simul etiam referatur in
tabulas & Chartam, non vice versa. 2. Dissi-
gue inter testem diaconi & seu ministeriale, &
autem episcopi & seu imperiale; priori modo con-
cessit B. Lutherus Ecclesiam posse judicare de scriptu-
ris, quo sensu & Augustinus cont. Epist. Sundamenti
dixit: Evangelio non crederem, nisi authoritas Ecclesiae
me commoveret: post modo testari de scriptura Ec-
clesiam fingit Eckiuscum suis Jesuitis. Pergit idem i-
nferum Pag. 22: Ecclesia mutavit Sabbathum in Domi-
nicum, autoritate sua, super quo nullam habet scripturam. Rg. 1.
Mutavit Ceremoniale nou morale 2. Diem in aliud
diem non mutavit, sed festivitatem unius & trans-
stulit in aliud diem & ex libertate Christiana, sal-
vo decalogo. Eckius; Christus ait: Non veni solvere
legem sed adimplere, & tamen Ecclesia Ap. in consilio
pronunciavit audacter super cessatione legalium. Rg.
Christus implevit legem 1. Moralem, agendo & pati-
endo & Ceremoniale, abrogando umbras & substi-
tuendo corpus. Eckius: Christus dedit Formam bapti-
zandi in nomine Trinitatis explicitè, & tamen Ecclesia
primitiva mutavit hanc formam Baptizandi in nomine Chri-
sti Iesu Act. 2. & c. 17. Rg. Fallit ψευδομενίς tex-
tus; in nomine Iesu nō baptizari, est mandato Christi
baptizari, mandantis baptizari in nomine S. Trini-
tatis. Eckius Pag. 23: Ecclesia definit in concilio: Act.
& visum est spiritus S. & nobis, ut abstineatis vos ab

immo'atis' simulachrorum &c. Rem tam clare definitam
 iam & expressam Ecclesia suâ authoritate mutavit, quia
 & sanguine & suffocato utitur; Ecce potestas Ecclesie
 super scripturâ. Et ut hoc torculari validius nos
 premat in Margine ait: vide Cochleum de authoritate
 Eccl. ix. 1. ista Ecclesia erat apud eos apostolica, à
 quâ prorsus degeneravit Romana. 2. Alia ratio
 erat Ecclesiæ novellæ ab Apostolis plantandæ, à
 gentibus & judæis nonnunquam in unum cogendæ
 varijsq; infirmitatibus ac scandalis obnoxiae, in
 cuius gratiam multa dispensabantur ab Apostolis &
 tolerabantur, quæ in Ecclesia plantatâ solidi-
 usq; fundata, improbata sunt & ad Regulam emen-
 data ac libertati redonata. Eckius ibidem: Porro se
 plus vivere vis secundum scripturas, quam secundum autho-
 ritatem Ecclesie, jam omnes judæi venientes ad baptisma
 ad legem Moysis tenerentur, quia sic reperirent in scriptu-
 ris Apostolorum & alios conversos vixisse &c. qz. 1. Vera
 essent, nisi V. Testamentum juxta scripturas vati-
 ciniorum propheticorum, authoritate apostolicâ de-
 pendente à suggestione divinâ exhibito Messia,
 jam fuisset pedetantim terminandum Testamento
 Novo: cum honore enim Moses erat sepeliendus.
 2. Quinimò de merito abrogatâ circumcisione
 scripserunt etiam Apostoli, Gal. 5: 6. In Christo I. neq;
 præputium valeat &c. Quoniam si circumcidamini Chris-
 tus vobis nil proderit. &c. Eckius Pag. 24: 25. Fate-
 mur Ecclesiam esse omnium Fidelium congregationem &c. at
 quando primates & potiores alicujus provincie aliquid
 statuunt, tota provincia dicuntur statuisse: sic prælati Ecclesie
 dicuntur Ecclesias, quia representant eam &c. Quod se
 Ecclesie

DE SCRIPTURA SACRA 17

Ecclesiā non audierit, sit tibi sicut ethnicus Matth. 18. si quis vellet dicere Ecclesiā secundum Lutherum, oportet perambulare totum orbem. R. 1. Fallitur Jesuita dum iactat Ecclesiā repräsentativam plus addere autoritatis scripturæ quam repräsentatam: solidè enim evictum est verbum Dei, sive scriptum sive lectum vel auditum, nullam mutuari excellentiam ab ultra Ecclesiā, et si foret vel ipsa Prophetarum & Apostolorum. 2. Quasi vero Lutherus ignoravisset distinctionem Ecclesiæ universalis per orbem sparsæ & particularis, ubi duo aut tres congregati, Mat. 18. Nos igitur: nimium arroganter fieri Lutherus sentit, quod Papa cum paucis cardinalibus & prelatis, dictatoriā verboq; Dei contrariā eminentia extollat se super omne quod vocatur Deus 2. Thes. 2: 4. adeoq; simplicem plebis multitudinem, tanquam oves, non tondeat, sed deglubat, postquam spiritualem pastum verbi & sanguinis Christi ei detraxerit, atq; infinitis priùs corda eorum oneribus portatu impossibilibus gravaverit. Eckius ibid. Pag. 25. 26. Surge & ascende ad locum quem elegerit Dominus Deus tuus, veniensq; ad sacerdotes levitici generis, ad judicem qui fuerit illo tempore, quaresq; ab eis, qui judicabunt tibi judicij veritatem &c. Deut. 17. Vide potestatem sacerdotis Legalis, quanta putas potestas sit sacerdotis Evangelici, & pñnam expende inobedientis. R. a. Fuit olim in populo Dei potestas judiciorum forensium etiam penes sacerdotes, sed quid hoc ad verbī ministros N. Test? quibus dictum à Christo: vos a non sic Luc. 22: 26. R. Sacerdotibus tamen V. T. à lege & Test. recedere non licuit Esa. 8. ut hos die

die audent papicolaꝝ ꝑ. A potestate sacerdotum
V. T. ad pot. fac. N. T. non V. C. d. Qui justitiam in,
hæfivam & operum admittunt, non sunt doctores E-
vangelici sed legales, adeoꝝ gratiâ exciderunt
Gal. 5: 4. e. Sæpe intons à Papa anathemate feritū,
et brutum fulmen id est, exasperatum à viro forti rever-
beratumq; lædit emittentem: *ve tibi destructor!* &c.
Eckius Pag. 26: *Paulus & Barnabas & quidem alij ex-
lijs Act. 15. ad apostolos & presbyteros in Hierusalem
congregatos accedentes, Ecce quomodo impleverunt illud
Deut 17. p.* Aliud est judicare de dogmatibus ex-
tra canonem positis, juxta cynosuram verbi Dei,
an sc. censeantur *sorxædai rō navōi* Aliud
juxta conciliorum decreta Papalia humanitatem ju-
dicare de verbo Dei: illud cum apostolis commu-
ne privilegium habent omnes orthodoxi Theologi: hoc
temerario ausu ac superciliosè sibi arrogant Papis
stæ. Eckius P. 26. 27: *Si Ecclesia est occulta, quomodo
Christus præcepit dicendum Ecclesiæ? & si Ecclesiæ
non audierit &c. si a. esset occulta, quid posset ei dici,
aut quomodo audierit? similiter Ecclesia corpus Christi
& Christi membra, Rom. 12. 1. Cor. 1: 12. Eph. 15.
Col. 1. Dicat Lutherus, an illi fuerint occulti, & so-
lum mathematicè Ecclesia, quando dixit Paulus: *vos
autem etsi corpus Christi & membra de membro.* p. 1.
Dist. inter Ecclesiæ vocatorum quæ manifesta est, &
Electorum quæ occulta: hujus resp. Christus est ca-
put & Ecclesia ejus membra: is enim visibilem se
præbet, non ut est Ecclesiæ caput; quale enim
membrum tale caput, sed quatenus verus homo 2.
B. Lutherus exprobrat Papæ nimiam audaciam,*

quæ

quā tantam authoritatem tribuit manipulo Ecclesiæ vocatorum, adeoq; tyrannicam potestatem in simpliciores sibi arrogantium qui de Ecclesiâ sunt Electorum, cuius major est authoritas in oculis DEI, quā illius. Eckius p. 27: *Hæreticorum est habere cryptas & speluncas & latebras: Ecclesia ponit lucernam super candelabrum.* Monstrabitur tibi Ecclesia in concilijs, in sede Apostolicâ, in Episcopis & Præpositis singularibus Ecclesiarum: nam si solum mathematica esset Ecclesia, frater Pauli non haberet laudem per omnes Ecclesias 2. Cor. 8. non diceret David: *Apud te laus mea in Ecclesia plebis psal. 21. & 106. ry. 1.* A dici & vide-ri ad esse N. V. C. multa enim dicuntur & appar-ent, quæ non magis insunt ac color in iride &c. 2. Vera Ecclesia non est foris augusta & pompo-na, quamvis candelabrum ejus, confessio fidei erit manifesta; sed pauper & pusillus Grex Zeph. 3. 12. Luc. 12. 32. Tugurium Esa. 1. 8. Virgo nigra cant. 1. Loquitur ergo Paulus & David de vocatis. Tan-dem etiam idem Eckius p. 28, sic concludit. *Quod dixit Lutherus, dixerunt omnes Hæretici. Ideo Augustinus invehitur contra Donatistas, qui universalem Ecclesiam coarctare volebant ad angulum paucorum Hæreticorum.* ry. a. Petit principium ardelio, q: illa sit vera ca-tholica Ecclesia, qvæ pluralitate nobiscum contенdit, vel rectius nos vincit, contra manifestam Chri-sti Exclamationem: multi sunt vocati, pauci Electi Math. 20: 16. β. Hæreticam esse Ecclesiam Roma-nam monstrabitur Deo duce in Art. de Eccl: γ. ut fidem fraudi faciat impostor, suffragatores sibi accersit Cochlaum de Auth. Eccl: Roffensem &

jo: Turrecrematam, pro Ecclesiâ latissimè scribentes. Verûm sic iacent arma imbellum pugnatorum, quamvis videri volebant Achillæa. *Turris enim nostra fortissima est nomen Domini, Pro. 18.* Scriptum est namq;: sic dixit Dominus; Traditum est autem: sic statuit Papa. Eckium lubet è veteribus præ alijs persequi, cum tam impiè librum suum inscriperit: *Encyclion locorum communium adversus Lutherum & alios hostes Ecclesie, Ioanne Eckio Authore, Colonia A. 1567.*

Ad. 7. Membrum: Quidquid est columna veritatis, ab eo dependet verbum Dei. Ecclesia est columna veritatis, 1. Timoth. 3. E. ab Ecclesiâ dependet Dei verbum. Et p. c. Scripturæ authoritas. Hoc igitur in omnium adversariorum est ore. 8. 1. Supplendo Majeorem: quod est columna omnis veritatis, alias N. V. C. 2. Sub Elencho ὁμονυμίας ηγετησάσθαι latent 4 termini. ἐδραιώμενη enim seu columna est vel sustentans vel sustentata, de hac loquitur p. minor, de illa major. Sustentatur enim Ecclesia à verbo Dei: nam dicitur esse superaedificata veritati, Math. 7: 25. 26. ubi domus sapientis super Petra verbi aedificatae mentio fit. conf. Math. 16: 18. Eph. 2: 20. Ierem. 16: 16. Joh. 17: 17. Fallit E. Bel-larmin, l. 3. de Eccl. c. 14. unà cum Stapletono alijsq; volentibus dici Ecclesiam fundamentum in genere causæ Efficientis: quatenus enim lapidi angulari Christo nititur Ecclesia, qui ipsa veritas est Joh. 14. & ejus verbum est veritas, Joh. 17: 17.

Columna passivè seu sustentata, ab Apostolo eo sensu quo domus describitur, & totiès in S. literis fundamentum habere dicitur psal. 51: 20. Rom. 15: 20. 1. cor. 3: 11. Apoc. 21: 14. **R.** 3. Fallere argumentationem à dicto S. quid, ad dictum simpliciter. Ecclesia est columna *καράτι*, quatenus Christo e iusq; verbo superinædificata est, non ἀπλῶς cui verbi authoritas innitatur. Recte igitur Chrysostomus in hunc L. ait: *Veritas Ecclesia columnæ & firmamentum est.* Sic Ecclesia est lux, sponsa & corpus Christi, non ἀπλῶς, sed quatenus lucem verbi retinet, vocem sponsi audit, fideiq; veræ vinculo Christo capiti adhæret, quæ omnia suæ Ecclesiæ Romanæ congruere adversarij nunquam probatum dabunt. 4. Dico per Retorsionem, **a.** Columna superstructa veritati, omnem suam authoritatem habet ab ea veritate, tanquam tuto fundamento: Atqui Ecclesia est columna superstructa veritati. E. Ecclesia omnem suam authoritatem habet ab eadem **B.** Dum quæro: *quidnam conciliat Ecclesia authoritatem, ut dicatur veritatis columnæ?* Respondere coguntur id discere se ex eo loco, unde Robertus Bellarum minus ille Cardinalis, lib. 3. de Eccl: Milit:c. 14. §. Hæprobatis &c. unâ cum cæteris suis commilitonib; Ecclesiæ infallibilitatem probat, nempe ex 2. Tim. 3: 16. ἡ γὰρ φὴ ὁ φέλιμος ἐστι. E. velint nolint fateantur necesse est, Ecclesiæ conciliari authoritatem è scripturâ & verbo Dei. 5. Apostolus loquitur de Ecclesiâ universali, fatente in coment. h. 1. Cornelio à lapide. At pleriq; alij eum intelligunt de Eccl: Rom. & particulari. E. vel hoc Resp. 4.

termini fiunt. 6. Γποθετικῶς nego minorem prop. quia assumunt dictum Pauli de Ecclesiâ Romana, quæ nequaquam columna veritatis est, & quia perperam verbum veritatis spernens, commentorum humanarumq; traditionum arenæ, dubitationumq; periculosisssimarum syrtibus superinstruitur. 7. columna est constans & stabilis. Papa sæpè fuit inconstans, per schismata, hæreses, approbationes contradictionum &c. imò; Ecclesia est columna. Papa non est Ecclesia; E. 7. Tandem ἐν ὑπερστοιχίᾳ hunc aphorismum apostolicum B. Augustinus tantum de Ecclesiâ Electorum interpretatur in præf. Psal. 47. Pontificij verò de Ecclesia vocatorum, in qua plures reprobi quam Electi sunt, intelligunt: cadit E. ille character apostolicus Romanorum, consensus cum patribus, de quo paßim tantoperè gloriantur.

Ad 8. Membrum: Cui debemus credere, ab eo dependet authoritas Verbi divini. At Ecclesiæ debemus credere, E. Ab Ecclesiâ dependet authoritas Verbi divini.

Major. p. videtur esse plausibilis primo intuitu. Minor. p. Stapletono in Relect. princ. fid. cont. 4. q. art. 1. alijsq; irrefragabilis esse videtur. R. 1. Ex puris particularibus in primâ figura nihil sequitur, neq; enim major est universalis, quia legatis civilibus plena potentia instructis credere debemus, non tamen ab ijs verbi Dei authoritas dependet, nec credimus ijs propter ipsos, sed propter Regem vel Imperatorem ablegantem. Nec minor est καθ' ὅλον; alicui

alicui enim, id est veræ solùm Ecclesiæ credendum, non tam propter ejus testimonium, quām veritatem verbi, sp. S. miraculis, alijsq; characteribus internis & externis confirmatam Ioh. 4: 42. Romana Ecclesia quia spuria est, fidem à nobis non meretur, 2. Fallit argumentum *equivocatione r̄s credere*, quod in Majo-
re significat assensum præbere immediatæ revelatio-
ni, in Min. p. significat assentiri Ministro & testi
ponenti verbum. Quin etiam Bellarminus ipse
fatetur nos non credere Petro vel Iohanni sic docenti-
bus, sed quia Deus revelaverit, prima veritas, de ass.
B. virg. Mar. Hinc 3. Argumentor ex regula Logi-
cā. *Propter quod unumquodq; tale est, illud magis tale:*
Ob quod credo Ecclesiæ, illud est majoris authorita-
tis, quām ipsa Ecclesia. At ob verbum Dei credo
Ecclesiæ. E. verbum Dei majoris est autoritatis quām
Ecclesia quæ extra verbum Dei utitur verbo & testimo-
nio humano, cui infinita distantiā præponderat Te-
stimonium divinum. Ideoq; etiam Papistæ inductu-
ri nos ad credendum, autoritate scripturæ nos com-
movere solent, Math. 18. Dic Ecclesiæ, c. 16: 16. Tu es
Petrus. 1. Tim. 3. Ecclesia est columnæ &c. Aguntur
ergo tamdiu in gyrum adversarij donec absorbe-
antur à spiritu vertiginis. Nonne n. hic circulus est?
Credendum est scripturæ, quia Ecclesia id testatur:
credendum est Ecclesiæ, quia scriptura id testatur.
4. Aliud est credere Petro & Paulo; aliud crede-
re Ecclesiæ: illorum enim testimonium est *Ιερό-*
πνευστον & immediatum, hujus testimonium est
ενθεωπινον & mediatum. Prius tamen ita erit
acciendum quemadmodum Augustinus Tract. 29.
in Johan. explicat: *credimus Paulo, sed non in Pau-*

lum: credimus Petro, sed non in Petrum. Sic ereditus non in Ecclesiam, sed Ecclesiæ, quia habet Mosen & Prophetas, ob quos ei credere iubemur, Luc. 16: 29. Minorem juxta hypothesis Romanorum nego: Papæ credere non possumus, nisi cum se $\tau\delta\varphi\alpha\lambda\delta\sigma$ $\alpha\tau\tau\eta\kappa\iota\mu\pi\eta\varrho\sigma\tau\eta\varrho$ esse agnoscat & Antichristum occidentalem, qui *enī* non est *mecum contra me est*, ait *Salvator*, *Luc.* 11: 23. quia tollendo obiectum formale fidei Scripturam S. tollit actum ipsum credendi, quod facit scripturam prohibendo, obscuram & insufficiētem esse cavillando, malè sibi soli interrogando quod alijs est commune &c. 6. Retorquendo: cui credere debemus ob revelationem scripturæ, ab eo non dependet authoritas scripturæ. At Ecclesiæ credere debemus ob revelationem scripturæ, quia sine ea fides esse non potest. E. Ab Ecclesia non dependet authoritas Scripturæ.

Ad. e. Membrum: Quicunq; ducitur à Spiritu Sancto, ab eo dependet authoritas verbi. At Ecclesia ducitur à Spiritu Sancto. E. Ab Ecclesiâ dependet authoritas verbi.

Hoc telo utuntur Stapletonus, Huntlaus, Maldonatus & Pontisiorum alij, contendentes Ecclesiam Romanam duci à Spiritu Sancto & habere sigillum Dei. *¶ 1. Per instantiam:* At omnis fidelis ducitur à Spiritu S. Rom. 8: 14. Psal. 143: 10. Joh. 16: 13. E. Ab omni fidieli dependet verbi authoritas. Conclusio est falsa annuentibus etiam adversarijs. E. quia Minor $\alpha\sigma\varphi\alpha\lambda\delta\sigma$ vera, Major est falsa. *2. Est in Syllogismo fallacia* $\tau\delta\varphi\alpha\lambda\delta\sigma$ $\alpha\tau\tau\eta\kappa\iota\mu\pi\eta\varrho\sigma\tau\eta\varrho$. Ductus enim

enim Spiritus Sancti in quocunq; fideli, non est causa dependentiae authoritatis scripturarum, sed ipsa peculiaris *Geostreusia* atq; infallibilis veritas. E. G. Hic habet sigillum E. ab eo dependet literarum regiarum authoritas, N. V. C. Ratiocinor insuper: Quod à verbo Dei cognoscitur & judicatur, illud ab eo dependet tanquam judicatum à judice & minus à majore. At Spiritus S. ductus ex verbo Dei cognoscitur & judicatur(imò ex solo Deiverbo cognoscitur) E. Spiritus S. ductus ex verbo Dei dependet tanquam judicandus à judice, minor à majore: Quia an Spiritus sit ex Deo, ex solo Dei verbo probandum & cognoscendum est Deut. 13:1. seqq, c. 18: 20. 21, 22. 1. Joh. 4: 1. Aliás enim in angelum lucis se potest transformare Satan, nemine animadventente, concedente etiam id ipsum Bellarmino l. 1. de verbo Dei c. 2. 3. Fallit etiam ratiocinatio hæc à dicto secundum quid, ductus Spiritus S. fit mediante verbo, non ἀνθετο, si ergo Ecclesia verbo ducitur ut lucernā Psal. 119. absurdum foret dicere, lucernam accipere ab eo dignitatem cui lucet: ut n. Ecclesia ambulat ita ducitur, at iuxta scripturæ canonem ambulat, Gal. 6: 16. Phil. 3: 16. E. etiam per hunc canonem ducitur. 4. Hypotheticè nego minorem, prop. scil. de Ecclesiâ γενεθλio Apostolicâ intellectam: est enim non nisi de Ecclesiâ verâ, minor vera, quæ esse sine Spiritu S. non potest, 1. cor. 12: 1. seqq, conf. Rom. 8:14. At Romana Eccl. non ducitur à Spiritu Dei aut filialis fiduciæ, quippe semper incerta de certitudine salutis suæ, quamdiu de ea dubitat ac dubitare

bitare iubet, nec Spiritu sapientiæ; hæc enim in solo Dei verbo est Psal. 19. cui traditiones humanas admiscet: neq; Spiritu mansuetudiniis Christianæ; ebria enim est sanguine martyrum, Apoc. 17: 6. E. nec eidem ulla tenus scriptura authoritatem debet. 5. Deniq; nego Ecclesiam ob-signare nobis verbi *avveriar*; hoc enim est solius Spiritus S. opus, ob-signare in cordibus veritatem verbi, Ecclesiæ vero est *spūēos* de eâ tantum testari.

Ad. 5. Membrum: Quod docet nos, ab eo dependet authoritas verbi Dei. At Ecclesia nos docet. E. Ab Ecclesiâ dependet Authoritas verbi Dei.

Majorem extra dubitationem ponunt. Minorem confirmare inter alia ex eo volunt Stapletonus & Coelius, quia Ecclesiæ sit nova dogmata recipere, qualia sunt processio Spiritus S. creatio animarum immedia-ta, Hereticorum baptismus non iterandus &c. E. Ecclesia docet nos de articulis fidei extra scripturam. 1. Ex puris particularibus nihil sequitur: Major enim non est univers. quia formica iuxta Syracidem docet nos, non tamen inde dignior erit scriptura. Minor quoq; saltē intelligi potest de Ecclesiâ vera. 2. Est fallacia consequentis. Ab officio enim Ecclesiæ argumentari ad divinitatem scripturæ N. V. C. 3. Est fallacia causæ, etenim doctrina Ecclesiæ & propositio ejus administra, non est causa efficiens au-thoritatis canonicae scripturæ, sed tantum ejus adjen-stum officium. 4. Fallit à dicto secundum quid ad dictum

dictum simpliciter: docet enim Ecclesia non simpliciter & absolute, sed ex prævio Dei verbo haustam indeq; propositam doctrinam relinquit dijudicandam, Act. 18.11.25. 2. Timoth. 3. 15. Rom. 15. 4. Luc. 16. 29. Ioh. 20. 31. c. 16. 13. Act. 26. 22. E. G. Καὶ ἔνθετον; dogma: Papam esse caput Ecclesiæ est verum in Schola Pontificia ex scriptura Math. 16. Tu es Petrus. E. dogma hoc in Eccl: Pontificia ex ipsa dependet scripturâ. 5. Inverto: quid. quid docet in justitia & erudit homines ad salutem, id authoritatem omnem habet à scripturâ S. At Ecclesia. E. Maj. p. quia scriptura perhibent testimonium de Christo, extra quem non est salus Ioh. 5. Act. 4. Min. p. 2. Tim. 3. Dan. 12. 6. Illustro: Docet Philosophus per librum Physicum, Ethicum, suos discipulos, & libri istius authoritas & veritas à docente pendebit? Minime. Sic non docuerunt Christus & Apostoli ex Esajâ & Prophetis ceteris, quia hi libri inde acceperunt autoritatem per se: sed quia Prophetarum libri erant veris divinisq; oraculis undiquaq; referti; ideo ex ijs docuerunt Christus & Apostoli; immo propter Eventuum pranunciatorum certitudinem & complementum. Confer Luc. 4. 17. Esa. 61. 1. Act. 2. 14. 6. 4. 8. ubi et si Apostoli aut thentici satis ipsi fuerint; afferant in V. T. i. scripturarum autoritatem ex notis internis, non ex sua solâ propositione. At Papistæ authoritate apostolicâ nunquam fuerunt donati. 7. Limit. Maj. quod docet nos immediate ut oraculum Spiritus S. inde habet verbum Dei authoritatem: Et sic nego Min. Ecclesia enim per medium scripturam nos docet, non immediate. Ad prob. Min. dico: Distinguendum esse inter articulos fidei Receptionem & Explicationem; Ecclesia recipere non potest novas veritates, sed explicatus saltè tradere per collectionem parallelorum scripturæ locorum & manifestas inde deductas consequentias, quibus observatis facile liquebit scripturæ non opus esse novas addere articulos fidei. 8. Deniq; nego Minorem ὑποθέσιν. α. Ecclesia Romana enim non docet nos ex scripturis, sed potius ex hominum commentis, figmentis & traditionibus nos perturbat, Math. 15. 9. 1. Tim. 4. 1. 2. Apoc. 17. 4. 2. Pet. 1. 16. β. Nec quoties è scripturis docet, sola docet, quod in rariis sumis fieri, hinc meis auribus, Pragæ in Bohemiâ, Ratisbonæ in Ba.

variâ, & Vienne in Austria audivi; quid quod Alphonsus Stamios Monas-
eus Augustinianus Ratisbonæ in comitijs Anno 1654. Men. Mart. solùm
Themata quædam Ursini Theologi Lutherani pro concione explicare ac ne-
quicquam refutare conatus est, sed gesticalationibus suis pius quæm histri-
onieis tisum pro devotione sua movit toti Ecclesiâ. E fructibus corum (do-
ctrina) agnoscetis eos Math. 7: 20. Vienne eodem A. Dom: Palmar. in
supremo Templo quod S. Stephano est Sacrum, pro summâ missa non sunt
concionati, sed introductâ Afinâ cum Christi imagine, solùm cecinerunt
missas, easq; idololatricas.

Ad. 3. Membrum: Quidquid dubias scriptu-
ras examinat id habet autoritatem canonicam.
At Ecclesia dubias scripturas examinat. Ergo Ec-
clesia habet autoritatem canonicam.

Minor est Huntz. de Majore securi sunt, Resp. &c. Negando Maj-
orem: non enim procedit: Hic judicat de rei hujus vel illius veritate. E. Ille
lius rei veritas dependet à judice. Examinare enim scripta Apocrypha, his
hili aliud est nisi ex *κριτησίᾳ* internis & canoniciis judicare de libro.
Q. Retorquendo; qui judicat ex veris notis de re suspectâ, is dependet à
notis, quia fundamentum judicij in notis figitur & inde depromitur: E. si
Ecclesia examinat librum Hermetis, qui Pastor inscribitur, ut dubium, age
noscit esse apocryphum, quia caret maiestate canonica, arguitur *ἀχροντος*
&c. videatur Belfarm: de script: Eccl: sed unde est hoc judicium nisi ex
Mai. scripturæ? Sic Irenæus L. 3. c. 11. Examinat Evangelium Valentiniæ
norum, rejeiendo quod cum Evangelije Apostolorum non congruit. Pen-
det ergo Ecclesia in ordine ad judicium de libris spurijs tota ab authorita-
te scripturæ, non contra. 2. Declarando: Fallam monetam examinat Aus-
tr. Faber, E. Veritas auri primò dependet ab aurifabro; Nulla consequentia.
Sic discipuli Johannis examinabant verum Messiam, Math. 11: 3: ergone ve-
ritas Messiae ab his dependebat? examen E. Ecclesiæ non est efficeens seu
principium authoritatis scripturæ, sed adjunctum officium, δ. *ὑποθετικῶς*
negando Minorem. Soli enim Papæ & Ecclesiæ Romanæ examen illud
non congruit, sed cunctis fidelibus spiritu Dei actis, alias enim pro cano-
nicis libris judicia patrum allegari non possent. Esto, Papam. utq; Eccles-
iam solùm judicare de scripturis, judicium hoc terminabitur vel in scri-
pturis vel non: Si hoc, abeunt in infinitum circulum: Si illud,

nostra sententia Triumphant.

SOLI DEO GLORIA!

Amen.